

VENDIM
Nr. 27, datë 22.5.2015

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 15.1.2015, mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 57/25 Akti, që i përket:

KËRKUES: Lindita Dangëllia, Dritan Dangëllia

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Sejdin Zëre, Gjete Toma, Angjelina Toma, Drejtoria nr. 3 e Punëtorëve.

OBJEKTI: Shfuqizimi si antikushtetues i vendimit nr. 770, datë 16.4.2014, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe kthimi i çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 41, 42, 134/1/g dhe 142/1 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, neni 6 i KEDNJ-së dhe ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Fatos Lulo, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuësve, që janë shprehur për pranimin e kërkesës; prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar Sejdin Zëre, që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, dhe pasi diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Subjekti i interesuar Sejdin Zëre është bashkëpronar i një pasurie të paluajtshme “truall”, me sipërfaqe të përgjithshme 2468,5 m², dhe i ndërtesës mbi këtë truall, me sipërfaqe 748 m², të ndodhura në rrugën “Labinoti” (sot *Rruga e Elbasanit*), me regjistrim të pronësisë në ZVRPP, Tiranë, si pasuria nr. 2/76 në ZK 8160, volumni 12, faqe 2. Ai e ka fituar këtë pronësi nëpërmjet blerjes së pjesëve të bashkëpronësisë nga trashëgimtarët e ish-pronarit Simo Simonidhi, me kontratën e shitblerjes nr. 1674 rep., nr. 119 kol., datë 20.9.2002. Subjekti i interesuar Sejdin Zëre i është drejtuar gjykatës për të kërkuar konstatimin e pavlefshmërisë për kontratat e privatizimit të disa prej pasurive të paluajtshme të mësipërme, si veprime të kryera në kundërshtim me dispozitat urdhëruese të ligjit që rregullon privatizimin e pasurive të paluajtshme. Në këto kontrata rezulton të jetë palë edhe Hajdar Dangëllia, trashëgimlënës i kërkuësve Lindita dhe Dritan Dangëllia.

2. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 6401, datë 18.7.2011, ka vendosur *inter alia*: “1. Pranimin e kërkesëpadisë. 2. Fshirjen nga regjistri hipotekor volumni 10, faqe 98 i ZVRPP-së, Tiranë, të regjistrimit të pronësisë së pasurisë së paluajtshme “truall dhe ndërtesë”, të ndodhura në rruga “Mustafa Matohiti”, nr. 1/1, Tiranë, në emër të Hajdar Dangëllisë e më pas Lindita Dangëllisë dhe Dritan Dangëllisë, si pasojë e konstatimit të pavlefshmërisë absolute të veprimit juridik kontratë shitblerje nr. 14493, rep. 4862 kol., datë 17 nëntor 1995 ... 3. Fshirjen nga regjistri

hipotekor volumi 10, faqe 97 i ZVRPP-së, Tiranë, të regjistrimit të pronësisë së pasurisë së paluajtshme "truall dhe ndërtesë", të ndodhura në rrugën "Mustafa Matohiti", nr. 1, Tiranë, në emër të Melpo Toma, si pasojë e konstatimit të pavlefshmërisë absolute të veprimit juridik kontratë nr. 6417 rep. 2258 kol., datë 17 nëntor 1995 ..."

3. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 236, datë 1.2.2012, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 6401, datë 18.7.2011, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Kundër këtij vendimi kërkesit kanë paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë.

4. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 770, datë 16.4.2014, ka vendosur në dhomë këshillimi mospranimin e rekursit.

II

5. **Kërkesit** Lindita Dangëllia dhe Dritan Dangëllia, i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese me kërkesë për shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr. 770, datë 16.4.2014, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë për këto shkaqe:

5.1 Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë nuk ka respektuar kërkesat e nenit 142/1, të Kushtetutës dhe nenit 6, të KEDNJ-së në lidhje me arsyetimin e vendimit;

5.2 Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë nuk i ka dhënë përgjigje problemit të legjitimitetit aktiv dhe pasiv të ngritur në rekurs;

5.3 Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë duhet të trajtonte nëpërmjet arsyetimit të vendimit cenimin e parimit të sigurisë juridike.

6. **Subjekti i interesuar** Sejdin Zëre në parashtimet drejtuar Gjykatës ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, duke argumentuar qëndrimin e tij si vijon:

6.1 Vendimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë i marrë në dhomë këshillimi pasqyron të gjitha shkaqet e ngritura në rekurs nga kërkesit. Sipas këtij vendimi rezulton se gjykata ka marrë në shqyrtim jo vetëm shkakun e moslegjitimitetit të palës në ngritjen e padisë, por edhe zbatimin e gabuar të ligjit material në lidhje me cilësimin e banesave dhe të truallit objekt gjykimi si sende për të cilat nuk zbatohet ligji nr. 7652, datë 23.12.1992, "Për privatizimin e banesave shtetërore";

6.2 Pretendimi për moslegjitimitetin e subjektit të interesuar në ngritjen e padisë nuk hyn në sferën e juridiksionit kushtetues. Legjitimiteti i palës është një çështje e cila trajtohet nga gjykatat e faktit dhe si e tillë rezulton të jetë trajtuar prej tyre në vendimet përkatëse në të gjitha shkallët e gjyqimit;

6.3 Nuk ka cenim të parimit të sigurisë juridike, pasi e drejta e gëzimit ose e posedimit të sendit me qira nuk është cenuar nga vendimi gjyqësor i kundërshtuar si antikushtetues, por nga ligji për kthimin dhe kompensimin pronave ish-pronarëve, i cili rivendosi të drejtën e ish-pronarëve në lidhje me pronat që iu ishin marrë në mënyrë të padrejtë nga regjimi komunist.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitetin e kërkesit

7. Gjykata vlerëson se kërkesit legjitimohen *ratione personae*, në kuptim të nenit 131/f dhe 134/1/g, të Kushtetutës, dhe *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur në Gjykatën Kushtetuese brenda afatit të parashikuar nga ligji. Në kuptim të nenit 30, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", individ, pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e të drejtave të tij, mund ta paraqesë kërkesën në Gjykatën Kushtetuese brenda 2 vjetëve nga data e njoftimit të vendimit të fundit të organit përkatës shtetëror. Në rastin në shqyrtim, Gjykata konstaton se vendimi më i fundit në kohë është vendimi nr. 770, datë 16.4.2014, i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (*dhomë këshillimi*).

8. Në lidhje me legjitimitetin *ratione materiae*, Gjykata rithekson se kontrolli kushtetues ndaj vendimeve gjyqësore është i kufizuar vetëm në funksion të mbrojtjes së të drejtës kushtetuese të

individit për një proces të rregullt ligjor. Problemet e interpretimit dhe të zbatimit të ligjit për zgjidhjen e çështjeve konkrete nuk përbëjnë juridiksion kushtetues nëse ato nuk shoqërohen me cenimin e këtyre të drejtave (*shih vendimet nr. 22, datë 22.7.2009 dhe nr. 31, datë 5.7.2011, të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Gjykata rithekson se ajo ndërhyr në ato raste kur, përmes veprimeve të tyre, gjykatat e zakonshme cenojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Në këto raste, Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve dhe të rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Gjykata e analizon ligjin, faktin dhe rrethanën përkatëse në atë dimension që ka ndikim mbi të drejtat dhe liritë e parashikuara nga nenet 42 dhe 131, shkronja “F”, të Kushtetutës, gjë e cila përbën juridiksionin e saj kushtetues. Detyra e Gjykatës nuk është zgjidhja e një mosmarrëveshjeje juridike për çështje fakti, por identifikimi i fakteve të natyrës kushtetuese, të cilat shërbejnë për realizimin e kompetencave të saj dhe përbëjnë elementin thelbësor në përcaktimin e autoritetit të një gjykimi kushtetues (*shih vendimet nr. 14, datë 3.6.2009 dhe nr. 16, datë 19.4.2013, të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Bazuar në standardet e mësipërme, Gjykata konstaton se argumentet e kërkuessve në mbështetje të parregullsive të gjykimit në Gjykatën e Lartë lidhen me respektimin e standardit kushtetues të arsyetimit të vendimit gjyqësor dhe parimin e sigurisë juridike. Në këto kushte, nisur nga natyra e këtyre pretendimeve, Gjykata çmon se vlerësimi i tyre përfshihet në juridiksionin kushtetues.

B. Për cenimin e standardit kushtetues të arsyetimit të vendimit gjyqësor

11. Në çështjen në shqyrtim, kërkuessit para kësaj Gjykate kanë pretenduar se vetëm shqyrtimi i çështjes në seancë plenare dhe arsyetimi i vendimit sipas standardeve kushtetuese mund t’u jepte përgjigje problemeve të shumta ligjore të ngritura në rekurs. Gjykata e çmon të nevojshme që, në funksion të analizës së këtij pretendimi, të sqarojë fillimisht standardet kushtetuese të zbatueshme në këtë gjykim.

12. Në jurisprudencën e saj, Gjykata ka theksuar domosdoshmërinë e arsyetimit të vendimeve gjyqësore, si një garanci për procesin ligjor. Vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore mbi të cilën bazohet zgjidhja e mosmarrëveshjes, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Vendimi gjyqësor në çdo rast duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Ato duhet të jenë në shërbim dhe në funksion të njëra-tjetrës. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat e mendimit të drejtë. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërthënie ose kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë, gjithashtu, të mjaftueshme për të mbështetur ose për të pranuar pjesën urdhëruese (*shih vendimet nr. 3, datë 23.1.2014; nr. 3, datë 19.2.2013; nr. 20, datë 13.4.2012; nr. 8, datë 16.3.2011; nr. 38, datë 30.12.2010; nr. 7, datë 9.3.2009; nr. 23, datë 4.11.2008; nr. 11, datë 2.4.2008, të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Zbatimi i këtij parimi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre. Ajo ka verifikuar nëse vendimi i kundërshtuar është logjik, ka kundërthënie, përmban referencat në ligjin e zbatueshëm dhe nëse respekton të gjitha elementet e sipërpërmendura. Gjykata ka theksuar, gjithashtu, se detyrimi për të respektuar këtë standard ndryshon në varësi të rrethanave të çështjes konkrete dhe natyrës së vendimit, dhe se masa e arsyetimit varet nga natyra e vendimit në fjalë (*shih vendimet nr. 51, datë 7.10.2014; nr. 3, datë 23.1.2014; nr. 25, datë 10.6.2011, të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Për sa i përket vendimit të Gjykatës së Lartë, Gjykata, bazuar në veçoritë e gjykimit në Gjykatën e Lartë dhe jurisprudencën e saj, ka nënvizuar se arsyetimi i kufizuar i vendimit të marrë në dhomën e këshillimit nuk e cenon procesin e rregullt ligjor. Kjo formë arsyetimi është tashmë e

konsoliduar në praktikën e Gjykatës së Lartë, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit, nga ana e kolegjeve të saj, gjatë shqyrtimit të tij paraprak në dhomën e këshillimit (*shih vendimet nr. 51, datë 7.10.2014; nr. 34, datë 12.7.2013; nr. 108, datë 3.10.2012; nr. 17, datë 17.5.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Edhe GJEDNJ-ja ka theksuar se “detyrimi që ka gjykata vendëse për të arsyetuar vendimet e saj, nuk mund të interpretohet sikur kërkohet arsyetim i detajuar për çdo pretendim të palës ndërgjyqëse. Masa e arsyetimit të vendimit varet nga natyra e vendimit në fjalë” [...]. Arsyetimi i kufizuar i dhënë nga Gjykata e Lartë në formulimin e vendimit në dhomë këshillimi, në mënyrë të nënkuptuar evidenton se aplikanti nuk ka ngritur një nga argumentet ligjore të përcaktuara në dispozitën përkatëse të legjislacionit të brendshëm, që është kusht për pranimin e kërkesës. Gjykata vëren se kur Gjykata e Lartë refuzon të pranojë një çështje, për arsye se mungojnë shkaqet ligjore për ngritjen e çështjes, një arsyetim shumë i kufizuar mund të përmbushë kriterin e nenit 6 të Konventës” (*Marini kundër Shqipërisë, datë 18.12.2007, §105-106; Mishgioni kundër Shqipërisë, datë 7.12.2010, § 51*).

16. Referuar standardeve të lartpërmendura, Gjykata vëren se vendimi i kundërshtuar i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, që ka vendosur mospranimin e rekursit, nuk paraqet paqartësi dhe ndjek një linjë logjike në tërësinë e tij, duke parashtruar në pjesën e tij hyrëse palët ndërgjyqëse, objektin e padisë, disponimet e gjykatave më të ulëta, si edhe shkaqet në bazë të të cilave kërkuesit kanë pretenduar prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë.

17. Në pikëpamjen ligjore procedurale, vendimi i mospranimit të rekursit bazohet në nenin 480 të KPC-së, sipas të cilit është në kompetencë të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) të analizojë dhe të vlerësojë nëse shkaqet e ngritura në rekurs janë në përputhje me kërkesat e ligjit. Në rast se Kolegji në dhomën e këshillimit krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, atëherë është në funksionin e tij të vendosë, në pajtim me kërkesat ligjore, mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore.

18. Nisur nga arsyetimi dhe standardet e mësipërme, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesve, për cenimin e parimit të arsyetimit të vendimit gjyqësor, nuk është i bazuar.

C. Për pretendimin se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë duhet të trajtonte nëpërmjet arsyetimit të vendimit cenimin e parimit të sigurisë juridike

19. Kërkuesit kanë pretenduar se Gjykata e Lartë duhet të trajtonte nëpërmjet arsyetimit të vendimit cenimin e parimit të sigurisë juridike, pasi banesat janë privatizuar prej tyre në vitin 1995, në përputhje me legjislacionin në fuqi, në kohën kur ato kanë qenë banesa shtetërore dhe pas posedimit si qiramarrës me shtetin për më shumë se 60 vjet. Sipas kërkuesve, këto banesa nuk kanë qenë asnjëherë pronë private dhe as u janë kthyer ish-pronarëve me vendimin nr. 39, datë 5.4.2001, të KKP-së.

20. Jurisprudenca kushtetuese konceptin e sigurisë juridike të së drejtës së fituar, të pritshmërisë së ligjshme dhe të besimit të qytetarëve të shteti, i referon te parimi i shtetit të së drejtës. Për sa u përket të drejtave të fituara si element i parimit të sigurisë juridike, Gjykata është shprehur se çdo proces, ku vihen në dyshim të drejtat e fituara, nuk mund të konsiderohet se qëndron jashtë nocionit të “procesit të rregullt”, përderisa diskutohet e vendoset lidhur me këto të drejta të fituara. Ky parim është i detyrueshëm të respektohet në të gjitha fazat e një procesi ku pretendohet cenimi i të drejtave të fituara dhe siguria juridike që rrjedh prej tyre (*shih vendimet nr. 38, datë 15.4.2014 dhe nr. 20, datë 29.9.2008, të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Gjykata vëren se në gjykimin kushtetues të kërkesave individuale, parimi i sigurisë juridike është vlerësuar në harmoni me parimin e gjësë së gjykuar (*res judicata*), parim i cili pengon dhënien e çdo vendimi të ri mbi atë që është gjykuar. Cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenimin e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese e ligjore të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, pra në cenim të vetë sigurisë juridike. Siguria juridike nënkupton, ndërmjet të tjerash,

garantimin e besueshmërisë së individit të shteti, institucionet e tij dhe tek aktet që ato nxjerrin. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, siguria juridike nënkupton që, në rastet kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim. Kur vendimi ka marrë formë të prerë, ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e tjera. Asnjë gjykatë nuk mundet të gjykojë sërish të njëjtën padë kundrejt të njëjtave palë (*shih vendimet nr. 12 datë 17.3.2014; nr. 7 datë 10.2.2014; nr. 23, datë 8.6.2007, të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Në këndvështrim të standardeve të mësipërme, Gjykata vëren se argumentet e kërkuarve për cenimin e parimit të sigurisë juridike janë haptazi të pabazuara, për sa kohë kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit dhe të interpretimit të ligjit material (*legjislacionit të kthimit të pronave dhe privatizimit e pasurive të paluajtshme*), kontratave (*kontratës së shitblerjes nr. 1674/119, datë 20.9.2002, të lidhur ndërmjet subjektit të interesuar Sejdim Zëre dhe ish-pronarëve Simonidhi*), si dhe vlerësimin e akteve të tjera të administruara në gjykim. Për çështje të kësaj natyre, Gjykata Kushtetuese ka tashmë një qëndrim të konsoliduar, sipas të cilit në sferën e gjykimit të saj nuk përfshihet mënyra e zbatimit të ligjit material dhe e vlerësimit të provave nga ana e gjykatave të zakonshme (*shih vendimet nr. 31, datë 5.7.2011; nr. 23, datë 17.5.2010; nr. 22, datë 22.7.2009; nr. 31, datë 1.12.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Për më tepër, referuar vendimeve objekt kundërshtimi, Gjykata konstaton se gjykatat i kanë dhënë përgjigje të arsyetuar këtij pretendimi, duke arsyetuar, ndër të tjera, se “... *Palët e paditura, në kundërshtim me legjislacionin e kohës, kanë kryer privatizimin e banesave pronë private, banesa të cilat në momentin e privatizimit ishin në procedurë të rregullt shqyrtimi për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve*”. Siç rezulton edhe nga rrethanat e administruara dhe të pranura nga gjykatat e faktit, kërkuarët e kanë fituar pronësinë mbi banesat objekt shqyrtimi gjyqësor në bazë të ligjit “Për privatizimin e banesave shtetërore” nëpërmjet kontratave të privatizimit të lidhura me shtetin në vitin 1995. Ndërkohë, vendimi nr. 39, datë 5.4.2001, i Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, Bashkia Tiranë, është marrë pas shqyrtimit të kërkesës së trashëgimtarëve të ish-pronarit Simo Simonidhi, e cila është depozituar që në momentin e hapjes së dosjes nr. 1158 akti, i vitit 1994, pra përpara se të përfundonte procedura e privatizimit.

24. Gjykata çmon se pretendimi për cenimin e parimit të sigurisë juridike në rastin konkret lidhet me procesin e të provuarit dhe me mënyrën e interpretimit e të zbatimit të ligjit nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, si i tillë nuk hyn në juridiksionin kushtetues.

25. Si përfundim, duke iu referuar konkluzioneve të arritura më lart, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuarve janë të pabazuara, për rrjedhojë kërkesa duhet rrëzuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/f dhe 134/1/g të Kushtetutës, si dhe të nenit 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Vladimir Kristo, Fatmir Hoxha, Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha, Fatos Lulo, Besnik Imeraj, Gani Dizdari

Anëtarë kundër: Sokol Berberi

MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën lidhur me përfundimin e arritur në këtë çështje dhe argumentet mbi të cilat mbështetet ky qëndrim, e çmoj të rëndësishme të shprehem me mendim pakice.

2. Nëpërmjet arsytimit të saj, shumica ka vlerësuar se pretendimi i kërkuar për cenimin e standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor është i pabazuar. Sipas saj, vendimi i kundërshtuar i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, që ka vendosur mospranimin e rekursit, nuk paraqet paqartësi dhe ndjek një linjë logjike në tërësinë e tij, duke parashtruar në pjesën e tij hyrëse palët ndërgjyqëse, objektin e padisë, disponimet e gjykatave më të ulëta, si edhe shkaqet në bazë të të cilave kërkuar kanë pretenduar prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë [...] (shih prg. 16 të vendimit). Ndërsa, për pretendimin se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë duhet të trajtonte nëpërmjet arsytimit të vendimit, cenimin e parimit të sigurisë juridike, shumica ka vërejtur se argumentet e kërkuar për këtë pretendim janë haptazi të pabazuara për sa kohë kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit dhe interpretimit të ligjit material, kontratave, si dhe vlerësimin e akteve të tjera të administruara në gjykim. Sipas shumicës, gjykata i kanë dhënë përgjigje të arsyetuar këtij pretendimi, duke arsyetuar, ndër të tjera, se "... palët e paditura, në kundërshtim me legjislacionin e kohës, kanë kryer privatizimin e banesave pronë private, banesa të cilat në momentin e privatizimit ishin në procedurë të rregullt shqyrtimi për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve" (shih prg. 22-23 të vendimit).

3. Nuk pajtohem me këtë qëndrim të shumicës për arsyet në vijim.

4. Siç është shprehur edhe shumica, arsytimi i vendimeve gjyqësore është element thelbësor i një vendimi të drejtë dhe një garanci për procesin e rregullt ligjor. Zbatimi i këtij parimi është vlerësuar nga Gjykata rast pas rasti, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsytimin e vendimeve të tyre, në përputhje me standardet e zhvilluara nga jurisprudenca kushtetuese. Në vlerësimin e Gjykatës nuk mjafton që arsytimi të jetë formalisht i pranishëm në kuptimin grafik dhe strukturor, pasi kjo do ta bënte atë thjesht fiktiv. Arsytimi duhet domosdoshmërisht të plotësojë kriteret minimale ligjore të përcaktuara dhe të mos ketë të meta të tilla serioze që cenojnë standardin e vendimit gjyqësor të arsyetuar (*shih vendimin nr. 55, datë 18.12.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

5. GJEDNJ-ja në jurisprudencën e saj ka nënvizuar se detyrimi i gjykatave për të arsyetuar vendimet e tyre nuk do të thotë dhënie përgjigjeje për çdo çështje/argument të ngritur nga pala për të mbështetur mbrojtjen e saj. Fushëveprimi/shtrirja e këtij detyrimi mund të ndryshojë në varësi të natyrës së vendimit. Për të respektuar parimin e procesit të rregullt ligjor, arsytimi duhet të demonstrojë se gjyqtari/gjykata ka shqyrtuar realisht të gjitha çështjet kryesore që janë ngritur përpara tij/saj (*shih çështjet Boldea kundër Rumanisë, 15 shkurt 2007 § 29 dhe Helle kundër Finlandës, 19 shkurt 1997, § 60*). Edhe sipas jurisprudencës kushtetuese, para së gjithash, gjykata duhet t'u japë përgjigje të gjitha pretendimeve të palëve në proces, pavarësisht se në kuptimin kushtetues një përgjigje e detajuar nuk është në çdo rast e domosdoshme (*shih vendimet nr. 4, datë 5.2.2014; nr. 8, datë 16.3.2011, të Gjykatës Kushtetuese*). Në kuptim të këtyre standardeve, gjykata duhet t'u japë përgjigje pretendimeve kryesore të ngritura nga pala në procesin gjyqësor, pavarësisht se nuk kërkohet përgjigje e detajuar për secilin prej tyre.

6. Në çështjen në shqyrtim si gjykata e apelit, ashtu edhe gjykata e shkallës së parë janë mbështetur në vendim në legjislacionin përkatës për privatizimin e banesave shtetërore (ligji nr. 7652, datë 23.12.1992, "Për privatizimin e banesave shtetërore", i ndryshuar dhe dekreti i Presidentit nr. 1440, datë 4.4.1996). Sipas këtij kuadri ligjor, banesat shtetërore privatizohen nëse nuk janë subjekt i ligjit nr. 7698, datë 15.4.1993, "Për kthimin dhe kompensimin pronave ish-pronarëve". Pavarësisht këtij përjashtimi ligjor, nuk rezulton që gjykata e apelit dhe ajo e shkallës së parë të kenë

verifikuar nëse banesa, objekt i shqyrtimit në themel, ka qenë pronë private.

7. Në rastin konkret kërkuessit në ankimin e paraqitur përpara gjykatës së apelit kanë kërkuar përgjigje nga gjykata për çështjet: a) nëse banesat e privatizuara prej tyre janë (ose kanë qenë) pronë private dhe si të tilla objekt i ligjit për kthimin dhe kompensimin e pronave ish-pronarëve; b) nëse këto banesa pasqyrohen në aktet e pronësisë së origjinës, në aktet e shpronësimit të ish-pronarëve të viti 1947 dhe në vendimin nr. 39/2001 të KKKP-së, nëpërmjet të cilit u është kthyer prona ish-pronarëve (Simonidhëve); c) nëse këto banesa pasqyrohen në kontratën e shitblerjes së pronës apo në aktin e pronësisë së subjektit të interesuar (S.Z.).

8. Pretendimet e tyre, kërkuessit i kanë mbështetur në disa prova, si: dokumentet e origjinës së pronës, transkriptimet e kryera deri në momentin e konfiskimit nga shteti në vitin 1947, kontratat e shitblerjes dhe dokumentet arkivore zyrtare.

9. Gjykata e apelit, në lidhje me pretendimet e mësipërme, është shprehur se “është provuar se në praktikat e privatizimit të banesave shtetërore, objekt gjykimi, Ndërmarrja Komunale Banesa nr. 1 Tiranë, nuk ka verifikuar nëse kishte apo jo procedurë për njohjen dhe kthimin e pronës [...] kërkesa e ish-pronarëve për njohjen dhe për kompensimin e pronës është paraqitur në KKKP përpara se të përfundohej procedura e privatizimit [...], për sa kohë që këto banesa, referuar provave shkresore të administruara dhe aktit të ekspertimit teknik, ishin pjesë e sipërfaqes së pronës të shpronësuar ish-pronarëve (familja “Simonidhi”), Ndërmarrja Komunale Banesa nr. 1 Tiranë, nuk mund të kryente asnjë veprim për privatizimin e tyre”.

10. Nga arsyetimi i mësipërm i gjykatës së apelit nuk rezulton që kjo gjykatë t’u ketë dhënë përgjigje çështjeve të ngritura në ankim nga kërkuessit. Ajo u është referuar provave shkresore dhe aktit të ekspertimit teknik, por nuk ka verifikuar nëse banesa ishte pronë private apo pronë shtetërore (e ndërtuar nga shteti). Nga arsyetimi i gjykatës së apelit nuk del qartë një analizë e provave në drejtim të evidentimit të origjinës së pronësisë mbi banesën (shtetërore apo private) dhe aq më pak ndonjë konkluzion që banesa nuk ishte pronë e ndërtuar nga shteti. Megjithatë, sipas nenit 12 të Kodit të Procedurës Civile, barra e provës në gjykim i takonte paditësit (subjekti i interesuar) nuk rezulton që nga ky i fundit të jetë provuar se banesa ishte pronë private dhe jo pronë shtetërore. Fakti, i konstatuar nga eksperti teknik, që banesa ndodhet brenda sipërfaqes së pronës, të kthyer me vendimin nr. 39/2001 të KKKP-së ish-pronarëve, nuk provon pronësinë e këtyre të fundit mbi banesën. Detyrë e gjykatës, në këtë rast, ka qenë të vlerësonte provat, sipas kriterëve ligjorë, duke shpjeguar në arsyetim rezultatet e arritura provuese, mbi bazën e të cilave arrinte në konkluzionin e shprehur në dispozitiv. Duke mos i dhënë përgjigje pretendimit kryesor të ngritur në ankim, vlerësoj se gjykata e apelit ka cenuar standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor dhe të drejtën e ankimit efektiv.

11. Në funksion të ushtrimit efektiv të së drejtës së ankimit, ka rëndësi të realizohet si aspekti formal/procedural, ashtu edhe ai substancial. Kërkesat procedurale të ankimit janë, para së gjithash, në funksion të aksesit që duhet të kenë individët për të ushtruar efektivisht ankimin ndaj vendimit gjyqësor. Gjykata ka vlerësuar edhe më parë se administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë, për t’i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Mohimi i së drejtës për t’iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj për pretendimet e ngritura, përbën cenim të së drejtës themelore për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 6, datë 10.2.2014; nr. 4, datë 23.2.2011; nr. 14, datë 3.6.2009, dhe nr. 7, datë 11.3.2008, të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Cenimi i së drejtës së ankimit efektiv në rastin konkret krijon dyshime serioze për mosrespektimin e parimit të sigurisë juridike, pasi kërkuessve u janë cenuar pritshmëritë legjitime që rrjedhin nga një titull pronësie. Gjykata ka vlerësuar se siguria juridike, mbrojtja e të drejtave të fituara, si dhe e pritshmërive të ligjshme, si standarde kushtetuese të trajtuara vazhdimisht nga jurisprudenca kushtetuese, përbëjnë elemente të parimit të shtetit të së drejtës, të sanksionuara në

nenin 4 të Kushtetutës. Kjo siguri presupozon, veç të tjerave, besueshmërinë e qytetarëve të shteti, institucionet e tij dhe aktet që ato nxjerrin. Nuk do të kishim të bënim me një rast të garantimit të besueshmërisë në sistemin e normave juridike, nëse siguria lidhur me një situatë të caktuar juridike nuk mund të justifikohet dhe nuk mund të mbrohet materialisht (shih vendimet nr. 37, datë 13.6.2012 dhe nr. 23, datë 8.6.2007, të Gjykatës Kushtetuese).

13. Kërkuesit në çështjen konkrete e kanë privatizuar banesën me anë të kontratës nr. 14493, të datës 17.11.1995, dhe e kanë regjistruar këtë pasuri në regjistrat hipotekorë. Gjykata e apelit i ka privuar kërkuesit nga pronësia mbi këtë banesë pa verifikuar dhe pa u shprehur në lidhje me origjinën e pronës, duke mosrespektuar kështu garancitë që imponon parimi i sigurisë juridike.

14. Gjithashtu, megjithëse kërkuesit i kanë ngritur në rekurs të njëjtat pretendime për të cilat nuk kanë marrë përgjigje nga gjykata e apelit, Gjykata e Lartë nuk i ka korrigjuar shkeljet e konstatuara gjatë gjykimit në apel. Prandaj vendimi i Gjykatës së Lartë është i cënueshëm, në kushtet kur është konstatuar cenim i standardit të arsytimit, ankimit efektiv e sigurisë juridike dhe Gjykata e Lartë nuk e ka vlerësuar vendimin e gjykatës së apelit në këto aspekte.

15. Për arsyet e mësipërme, në vlerësimin tim, Gjykata duhet të pranonte kërkesën e paraqitur nga kërkuesit dhe të shfuqizonte vendimin e gjykatës së apelit dhe vendimin e Gjykatës së Lartë.

Anëtar: Sokol Berberi